

Jan 9:1-41 (19. 3. 2023, HK, TV)

„Jak to, že se narodil takhle hendikepovanej? Kdo za to může? Mohou za to geny jeho rodičů? Nebo se v té rodině kdysi něco stalo? Nebo si za to může sám? Jak? Nějak. A není to snad ten, který tu sedával na rohu ulice s kloboukem na zemi? Není to ten sociální případ? Ten invalida? Jak to, že je teď normální? To není von. Dyť vypadá líp než tamten. Ale je to von. A kde je ten člověk, kterej mu napatlal bláto na vobličej? Prej neví. A jak ti to vlastně udělal? Jsou za tím asi nějaký těžký hříchy. Ale ne, jak by mohl těžkej hříšník udělat takový dobrý Boží znamení? A co si vo něm vlastně myslíš ty, bývalý invalido?“

Počkejte, vy jste jeho rodiče, vy o něm něco víte, ne? Je to váš syn narozený se zrakovým postižením? S nimi není řeč. Tak zas na toho bývalýho invalidu: Co ti udělal? Jak to provedl? Šmankote tolikrát to s tím blátem budu vopakovat, vy jste úplně natvrdlí. Proč to chcete slyšet znovu a znovu, a ještě potřetí ne? Chcete se snad vy stát jeho žáky? Půjdete k němu do učení? Vy jste mu uvěřili, už jsem na to přišel. Sám jsi věřící, blbečku! Ty nás budeš poučovat? Náš učitel je velký Mošé. Vypadni!

Věříš v syna člověka? Ptá se ho on, když ho znova najde. Vím já, kdo to je, Pane, jak bych v něj mohl uvěřit? - Vždyť ho vidíš. A na to padl na kolena. - A pak zas ta banda chytráků se ptá: Jak to myslíš s tím, že ti, kdo neviděli, vidí, a ti kdo viděli, ať nevidí – sme snad my jako slepí?

Byla to celé jedna velká komedie. Otázka za otázkou. Pořád se někdo na něco ptá – stále tu někdo něco zkoumá, pátrá pro příčinách a vinících. Člověk se v tom ztrácí. Tedy hlavně ten člověk, kterému se díky Ježíši dost změnil život. Už není ten hendikepovaný žebrák na rohu ulice.

Samozřejmě existuje možnost, že by jím chtěl být, a to by pak Ježíšovi pěkně vynadal, protože mu bere zavedenou živnost a naučený způsob života. Avšak to není tenhle případ. Vše nasvědčuje tomu, že tenhle bezejmenný člověk je rád, když už nemusí sedět na rohu a prosit lidi o smilování nejlíp vyjádřené penězi.

Všichni ostatní radost z této změny ani náznakem nesdílejí. Byl dobře zařazenej. V rámci tehdejších sociálních možností. Byl ve svém kruhu. Ve škatulce nevidomých otravů. Když jste ho potkali, mohli jste se uklidnit myšlenkou: Jsem na tom ještě dobře. Svět je takový, jak ho znám. Chudáci jsou na svých místech. Boháči jsou na svých místech. Věřící jsou ve svých kostelech. Kšeftaři jsou na svých tržištích. Prostitutky jsou ve svých bordelech. Králové na hradech. Otroci na stavbách. Mudrci v sudech. Šílenci v jeskyních. Potulní proroci v lesích. To je svět, jak ho známe, mohli si tehdy říct. To jsou noty, z nichž každý hraje tu svou. Někdo velký sólo, jiný zas šudlá svoji uskřípanou písničku.

Do toho vstoupí Ježíš se svými znameními a ty nám fouknou do připravených partitur jak pořádný víchr. Je potřeba zahájit vyšetřování. Nezbyvá kapacita na nějakou radost z toho, že neplatí naše sociální škatulky, jen státní vyhlášky, ani pouze naše přírodní zákony. Že vstupuje do našeho žití silnější energie, která otevírá oči od narození nevidomému. A nakonec též zavírá mentální schopnost vidět celým skupinám nejchytřejších znalců svatých písem, kteří mají za to, že si tykají s Mojžíšem.

I samotní Ježíšovi učedníci v přítomnosti nevidomého žebráka začnou řešit teologický problém. Jedna z nejhorších věcí, co můžete udělat: V přítomnosti hendikepovaného si začít šuškat něco jako: „Hele, podívej se, von je nějaký divnej. Táhle vlevo vzadu, koukni se. Jak se mu to asi stalo? Myslíš, že to má od narození?“ To je druh rozhovoru, do nějž se pouštějí učedníci.

Možná stejně nevhodná věc je – a o tom zrovna nevidomí vyprávějí jako o úděsné situaci – když je někdo z ničeho nic začne převádět přes ulici či pomáhat jim někam, aniž by se zeptal, jestli kamsi převést potřebují či vůbec chtějí.

Ježíš odbornou diskusi o tom, kdo za hendikepy může, odmítá. Byly by i biblické argumenty pro to či ono stanovisko. Ale on se o tom nechce bavit. Je to k ničemu.

Na jiném místě odmítá debatovat, jestli lidi, na které při katastrofě spadla věž, si za to náhodou nějak nemůžou. Dodnes je přemýšlení a debatování podobného druhu žel i mezi některými křesťany populární. Jaké nejruznější důvody jsem od lidí vyslechl o příčinách války a přírodních katastrof.

Chceme-li následovat Krista, nemáme ze sebe dělat vyšetřovatele příčin událostí nebo (v horším případě) soudce nad lidmi v nouzi. Události s tragickými či neobvyklými důsledky se na světě prostě dějí. A my, můžeme-li, máme pomoci potřebným.

Učedníci i farizeové v tomto příběhu pořád někomu předhazují téma hříchu. (Zkuste najít v evangeliích místa, kde Ježíš sám začíná s tématem hříchu – kolik jich je?) Jedni jako druhí se snaží označit kohosi za hříšníka a tím vše vysvětlit. Jeho rodiče udělali v životě velkou chybu a teď se jim to vrací. Vyřešeno. On sám v břicho matky zhřešil nevhodnými myšlenkami. Vyřešeno. I takovéto šílenosti najdete v prastarých výkladech.

Nikdo nezhřešil! utne šílenou rozpravu Ježíš. To byl pro tehdejší lidi poměrně extrémní názor. Lidé po několik tisíciletí žili v přesvědčení, že za všechno někdo může – vždycky jsi něco udělal špatně nebo aspoň někdo z tvých příbuzných – a proto trpíš. Jediná potíž spočívala v tom nalézt správnou příčinu. Nejzoufalejší stav pro člověka byl, když se mu žádnou logickou příčinu nedařilo najít – proto fungovaly věštírny, v nichž se řešily nejsložitější případy.

Tento široce rozšířený systém napříč náboženstvími kritizovali již někteří bibliční proroci zdůrazňováním individuální odpovědnosti před Bohem. Spravedlivý Bůh přece nenechává trpět syny za hříchy svých otců.

Ježíš praští do stolu a řekne: Nikdo nezhřešil! Jinými slovy: Události se nám dějí. Naším úkolem je nalézt v událostech slávu Boží. Možná i tak trochu slávy Boží někdy pomoci. Místo zaobírání se domnělými hříšnými příčinami.

Musíme konat skutky Boží, dokud je čas, řekne Ježíš. K tomu se nejruznější události dějí – abychom na ně reagovali jedním. Jedním a postoji, které snesou Boží kvalitu.

„Nezhřešil ani on, ani jeho rodiče; je na tom tak, aby se na něm zjevily skutky Boží.“ Třeba se často žádné chyby a hříchy v minulosti vůbec nestaly. Třeba je potřebujeme jen sami nacházet, abychom si vytvářeli svoje příčinné porozumění dějům kolem nás. Třeba jsou jen události, které se dějí. A my máme konat Boží skutky, které ty události mění – „dokud k tomu máme čas,“ řekne Ježíš. Možná by pak náš svět nebyl takové panoptikum míjení se a neporozumění, kdybychom přestali hledat hříchy a místo toho něco (Božího) dělali.

Je spousta složitých událostí, které asi hned tak nezměníme, potřebovali bychom k tomu spojit mnoho lidí, a ještě víc lidí. Abychom pohnuli s válkami a hladomory. Ale něco přece jen každý zvládneme. Udělat cosi Božího pro druhého, protože na to máme čas. Protože to dokážeme, když si nebudeme vytvářet v hlavě zkaženou minulost, do níž se tak lehce zabředává.